

DECIZIA ICCJ Nr. 19/11.04.2022

Publicată în MOR 587/16.06.2022

Dosar nr. 405/1/2022

Corina-Alina Corbu — președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție — președintele completului

Laura Mihaela Ivanovici — președintele Secției I civile

Rodica Dorin — pentru președintele delegat al Secției a II-a civile

Denisa Angelica Stănișor — președintele Secției de contencios administrativ și fiscal

Ileana Ruxandra Tircă — judecător la Secția I civilă

Andreia Liana Constanda — judecător la Secția I civilă

Mariana Hortolomei — judecător la Secția I civilă

Beatrice Ioana Nestor — judecător la Secția I civilă

Carmen Georgeta Negrilă — judecător la Secția I civilă

Carmen Sandu Necula — judecător la Secția a II-a civilă

Adina Oana Surdu — judecător la Secția a II-a civilă

Ruxandra Monica Duță — judecător la Secția a II-a civilă

Diana Manole — judecător la Secția a II-a civilă

Ianina Blandiana Grădinaru — judecător la Secția a II-a civilă

Elena Diana Ungureanu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Mariana Constantinescu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Claudia Marcela Canacheu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Doina Vișan — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

Adrian Remus Ghiculescu — judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal

1. Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept competent să judece sesizarea ce formează obiectul Dosarului nr. 405/1/2022 este legal constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă și ale art. 37 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

2. Ședința este prezidată de doamna judecător Corina-Alina Corbu, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

3. La ședința de judecată participă doamna Ileana Peligrad, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 38 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu completările ulterioare.

4. Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Ploiești — Secția I civilă

în Dosarul nr. 2.192/120/2020 în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept:

„În interpretarea art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, vârsta standard de pensionare este vârsta definită de dispozițiile art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 sau vârsta definită prin dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010, respectiv: vârsta stabilită de lege la care bărbații și femeile pot obține pensie pentru limită de vârstă, în condițiile legii, respectiv vârsta prevăzută în anexa nr. 5 din Legea nr. 263/2010, dar și vârsta din care se operează reducerile prevăzute de lege?”

5. Magistratul-asistent învederează că, la dosarul cauzei, a fost depus raportul întocmit, comunicat părților.

6. Președintele completului, doamna judecător Corina-Alina Corbu, constatând că nu mai sunt alte completări, chestiuni de invocat sau întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a rămas în pronunțare.

ÎN ALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, a constatat următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

7. Curtea de Apel Ploiești — Secția I civilă a dispus, prin Încheierea din 18 ianuarie 2022, pronunțată în Dosarul nr. 2.192/120/2020, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la chestiunea de drept menționată anterior.

8. Cererea de pronunțare a hotărârii prealabile a fost înregistrată pe rolul instanței supreme cu nr. 405/1/2022.

II. Normele de drept intern incidente

9. *Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Legea nr. 263/2010*

Art. 3 alin. (1) lit. v): „În înțelesul prezentei legi, termenii și expresiile de mai jos au următoarele semnificații: *vârstă standard de pensionare* — vârsta stabilită de prezenta lege, pentru bărbați și femei, la care aceștia pot obține pensie pentru limită de vârstă, în condițiile legii, precum și vârsta din care se operează reducerile prevăzute de lege”.

Art. 83: „Pensia de urmaș se cuvine copiilor și soțului supraviețuitor, dacă susținătorul decedat era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii.”

Art. 85 alin. (1): „Soțul supraviețuitor are dreptul la pensie de urmaș pe tot timpul vieții, la împlinirea vârstei standard de pensionare, dacă durata căsătoriei a fost de cel puțin 15 ani.

(2) În cazul în care durata căsătoriei este mai mică de 15 ani, dar de cel puțin 10 ani, cuantumului pensiei de urmaș cuvenit soțului supraviețuitor se diminuează cu 0,5% pentru fiecare lună, respectiv cu 6,0% pentru fiecare an de căsătorie în minus.”

Art. 86: „(1) Soțul supraviețuitor are dreptul la pensie de urmaș, indiferent de vârstă, pe perioada în care este invalid de gradul I sau II, dacă durata căsătoriei a fost de cel puțin un an.

(2) Soțul supraviețuitor are dreptul la pensie de urmaș, indiferent de vârstă și de durata căsătoriei, dacă decesul soțului susținător s-a produs ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale și dacă nu realizează venituri lunare din

activități dependente, aflându-se în una dintre situațiile prevăzute la art. 6 alin. (1) pct. I lit. a) și b) sau pct. II, ori dacă acestea sunt mai mici de 35% din câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat.”

Art. 87: „Soțul supraviețuitor care nu îndeplinește condițiile prevăzute la art. 85 și la art. 86 alin. (1) beneficiază de pensie de urmaș pe o perioadă de 6 luni de la data decesului, dacă în această perioadă nu realizează venituri lunare din activități dependente, aflându-se în una dintre situațiile prevăzute la art. 6 alin. (1) pct. I lit. a) și b) sau pct. II, sau dacă acestea sunt mai mici de 35% din câștigul salarial mediu brut utilizat la fundamentarea bugetului asigurărilor sociale de stat.”

10. *Normele de aplicare a prevederilor Legii nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, denumită în continuare Hotărârea Guvernului nr. 257/2011*

Art. 66: „Vârsta de pensionare la care se face referire la art. 85 alin. (1) din lege este vârsta standard de pensionare prevăzută în anexa nr. 5 la lege.”

III. Expunerea succintă a procesului

11. Prin cererea adresată Tribunalului Dâmbovița, înregistrată cu nr. 2.192/120/2020, astfel cum aceasta a fost modificată ulterior, reclamanta, în contradictoriu cu pârâta Casa Județeană de Pensii Dâmbovița, a solicitat anularea Deciziei nr. 334.953 din 27 aprilie 2020 privind acordarea pensiei de urmaș pe o perioadă determinată, respectiv începând cu 1 aprilie 2020 și până la 1 octombrie 2020, cu obligarea pârâtei la emiterea unei decizii de acordare a pensiei de urmaș pe o perioadă nedeterminată.

12. Tribunalul Dâmbovița, prin Sentința civilă nr. 1.733 din 3 iunie 2021, cu majoritate, a respins acțiunea ca neîntemeiată, reținând în esență că, în raport cu prevederile legale incidente, anume art. 3 alin. (1) lit. v), art. 53 alin. (1), art. 85 alin. (1), art. 86 alin. (1) și (2), art. 87, art. 113 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 263/2010 și art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, reclamanta nu putea să beneficieze de pensie de urmaș pe tot timpul vieții, deoarece nu se încadrează în niciuna dintre ipotezele strict reglementate de prevederile actului normativ citat.

13. În motivarea opiniei majoritare s-a argumentat că, la data formulării cererii de acordare a pensiei de urmaș, reclamanta nu îndeplinea condiția vârstei standard de pensionare, aceasta fiind împlinită abia ulterior, perspectivă din care, în mod corect, pârâta a stabilit plata pensiei de urmaș pentru o perioadă de doar șase luni și apoi a dispus încetarea acesteia, în aplicarea dispozițiilor art. 87 din Legea nr. 263/2010.

14. Evocându-se dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010, s-a arătat că reclamanta nu face parte dintr-o categorie de persoane pentru care legea prevede în mod expres o anumită vârstă standard de pensionare, aceasta beneficiind de pensie cu reducerea vârstei standard la care actul normativ face trimitere.

15. Așadar, în cazul în care legea prevede posibilitatea aplicării unor reduceri la vârsta standard de pensionare, aceasta din urmă nu reprezintă vârsta ce rezultă prin reducerile aplicate, ci vârsta prevăzută de lege din care se fac reducerile. Vârsta standard de pensionare cerută de art. 85 din Legea nr. 263/2010 pentru acordarea pensiei de urmaș soțului supraviețuitor pe toată durata vieții sale este un element obiectiv stabilit de legiuitor, fără legătură cu vârsta de pensionare aplicabilă în cazul concret al soțului supraviețuitor.

16. S-a concluzionat, astfel, că prevederile art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 nu reprezintă o adăugare sau modificare a legii, ci doar detaliază opțiunea legiuitorului ce rezultă cu claritate din cuprinsul acesteia.

17. Opinia separată, formulată în sensul admiterii acțiunii, a fost susținută prin următoarele argumente: pensia pentru limită de vârstă se cuvine persoanelor care îndeplinesc cumulativ, la data pensionării, condițiile privind vârsta standard de pensionare și stagiul minim de cotizare potrivit legii.

18. Or, persoanele care au realizat stagiul complet de cotizare în condiții deosebite de muncă au dreptul la pensie pentru limită de vârstă, cu reducerea vârstei standard de pensionare. Această reducere vizează doar cuantumul în ani și nu schimbă natura juridică a vârstei standard.

19. Așadar, soțul supraviețuitor care are dreptul la o pensie proprie și îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru obținerea pensiei de urmaș după soțul decedat poate opta pentru cea mai avantajoasă dintre acestea.

20. Sintagma „pensie proprie a soțului supraviețuitor” se circumscrie și situației create prin reducerea vârstei standard de pensionare. Așadar, persoanele care au o pensie pentru limită de vârstă și durata căsătoriei a fost de cel puțin 15 ani îndeplinesc condițiile pentru acordarea pensiei de urmaș.

21. Împotriva sentinței a declarat apel reclamanta, solicitând admiterea acestuia, desființarea hotărârii judecătorești atacate și, pe cale de consecință, admiterea cererii așa cum a fost formulată, susținând că pârâta încalcă voința legiuitorului, prevăzută de dispozițiile art. 83 și următoarele din Legea nr. 263/2010, în aplicarea căreia, întrucât îndeplinește condițiile legale, ar trebui să beneficieze de pensia cea mai avantajoasă în mod permanent, și nu limitat.

22. Apelul a fost înregistrat pe rolul Curții de Apel Ploiești — Secția I civilă, instanță care, la termenul de judecată din 18 ianuarie 2022, a formulat prezenta sesizare.

IV. Motivele reținute de titularul sesizării cu privire la admisibilitatea procedurii

23. Asupra admisibilității sesizării, instanța de trimitere a apreciat că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

24. Astfel, a arătat că de lămurirea modului de interpretare a dispozițiilor art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 depinde soluționarea pe fond a cauzei, evocând în acest sens obiectul acțiunii introductive.

25. Dezlegarea aspectelor litigioase ține exclusiv de modalitatea de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, invocate ca teme de drept în susținerea cererii de chemare în judecată.

26. Chestiunea de drept enunțată este nouă, deoarece Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat asupra acesteia.

27. Aspectele ce fac obiectul sesizării sunt noi, în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă, fiind susceptibile să genereze practică neunitară în aplicarea Legii nr. 263/2010.

28. Instanța de sesizare a mai arătat că problema de drept în discuție comportă o dificultate suficient de mare, în măsură să reclame intervenția instanței supreme pentru a preîntâmpina apariția practicii judiciare neunitare, având în vedere dispozițiile contradictorii din corpurile legii și din normele de aplicare a acesteia, astfel încât condiția noutății este suficient de bine caracterizată și permite declararea ca admisibilă a sesizării.

29. Chestiunea de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție, verificate la data sesizării.

V. Punctul de vedere al titularului sesizării

30. Instanța de trimitere a apreciat că sintagma „vârsta standard de pensionare” din cuprinsul art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 trebuie interpretată ca fiind vârsta din care se operează reducerile prevăzute de lege, așa cum aceasta este definită în art. 3 alin. (1) lit. v) din actul normativ citat.

31. În ceea ce privește pensia de urmaș, aceasta este una dintre categoriile de pensii care se acordă în sistemul public de pensii, alături de pensia pentru limită de vârstă, pensia anticipată, pensia anticipată parțială și pensia de invaliditate.

32. În vederea obținerii unei pensii de urmaș, legiuitorul a prevăzut mai multe condiții. Astfel, așa cum se precizează chiar în art. 83 din Legea nr. 263/2010, este necesar ca susținătorul decedat să fi fost pensionar sau să fi îndeplinit condițiile pentru obținerea unei pensii.

33. O altă condiție privește calitatea persoanelor care pot solicita acordarea pensiei de urmaș, respectiv raporturile pe care acestea le-au avut cu persoana decedată. În acest sens, legiuitorul a stabilit că de acest tip de pensie pot beneficia copiii până la vârstele reglementate de art. 84 din Legea nr. 263/2010 și soțul supraviețuitor. Premisa avută în vedere este aceea că persoana decedată, prin obligațiile ce rezultă din raporturile de familie, a avut rolul de „sustținător” al familiei, iar dispariția sa afectează nivelul de trai al celor aflați în întreținerea sa.

34. Referitor la condițiile în care soțul supraviețuitor poate beneficia de pensie de urmaș s-a reținut că legea prevede acordarea acesteia dacă solicitantul a împlinit vârsta standard de pensionare.

35. Noțiunea de vârstă standard de pensionare este reglementată de art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010 ca fiind vârsta stabilită pentru bărbați și femei, la care aceștia pot obține pensie pentru limită de vârstă, în condițiile legii, precum și vârsta din care se operează reducerile prevăzute de lege; aceeași vârstă standard de pensionare este reglementată de art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 ca fiind vârsta prevăzută în anexa nr. 5 la lege.

36. Anexa nr. 5 reglementează regula generală, anume vârstele standard de pensionare, iar la acestea urmează a se face aplicarea reducerilor de vârstă în funcție de cazul concret al fiecărei persoane.

37. În concluzie, Curtea de Apel Ploiești a considerat că trimiterea făcută de legiuitor în cuprinsul art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 doar la vârsta prevăzută în anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, anexă ce nu cuprinde și reducerile de vârstă, nu poate conduce la înlăturarea de la beneficiul pensiei de urmaș a celor care îndeplinesc condițiile de pensionare pentru limită de vârstă, cu reducerile prevăzute de lege.

VI. Punctul de vedere al părților

38. Reclamanta-apelantă a apreciat că cererea este admisibilă, aceasta îndeplinind condițiile cumulative cerute de prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă.

39. Totodată, a susținut că normele legale incidente în materie sunt contradictorii, generând confuzie asupra aspectului dacă, în calitate de beneficiară a pensiei pentru limită de vârstă, cu aplicarea reducerii pentru activitatea depusă, potrivit mențiunilor din cuprinsul deciziei de pensionare, se încadrează la acordarea pensiei de urmaș de pe urma soțului său, având în vedere faptul că îndeplinește condițiile legate de căsătorie, potrivit înscrisurilor atașate.

40. A mai arătat că, în contextul prezentat, se impune a se acorda prevalență principiului *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, în sensul că generalitatea formulării textului de lege duce la generalitatea aplicării.

41. În legătură cu normele de aplicare a legii, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, a menționat că acestea trebuie să fie în concordanță cu prevederile legale, anume cu cele cuprinse în Legea nr. 263/2010, și nu să intre în contradicție cu acestea. Cu alte cuvinte, în aplicarea Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare *Legea nr. 24/2000*, o normă juridică inferioară nu poate anula sau modifica/completa o normă cu o forță juridică superioară.

42. Pârâta-intimată Casa Județeană de Pensii Dâmbovița nu a exprimat un punct de vedere cu privire la sesizarea adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție.

VII. Practica judiciară a instanțelor naționale în materie

43. Curțile de apel București, Brașov, Iași și Oradea au comunicat că nu au identificat practică judiciară relevantă cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării.

44. Curtea de Apel Ploiești a comunicat că a identificat o singură hotărâre pronunțată la nivelul acestei instanțe, cu privire la chestiunea de drept în discuție.

45. Curțile de apel București, Iași, Brașov și Ploiești au comunicat și punctele de vedere ale judecătorilor cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării.

46. Din răspunsurile primite s-au conturat două opinii cu privire la chestiunea de drept supusă dezlegării.

47. Astfel, într-o primă opinie s-a apreciat că vârsta standard de pensionare la care se face referire în cuprinsul art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 este vârsta la care drepturile de pensie pentru limită de vârstă ale persoanei interesate s-au deschis în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 263/2010, indiferent dacă este vorba de vârsta standard de pensionare prevăzută în anexa nr. 5 la lege sau de vârsta standard de pensionare redusă conform art. 55 din Legea nr. 263/2010.

48. În fundamentarea primei opinii s-a argumentat că persoanele care au realizat stagiul complet de cotizare au dreptul la pensie pentru limită de vârstă, cu reducerea vârstelor standard de pensionare în situația celor care au realizat stagii de cotizare în condiții deosebite de muncă.

49. Soțul supraviețuitor care are dreptul la o pensie proprie și îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru obținerea pensiei de urmaș după soțul decedat poate opta pentru cea mai avantajoasă dintre acestea.

50. Drept urmare, s-a reținut că dreptul de opțiune este recunoscut atât persoanelor ale căror drepturi de pensie s-au deschis la împlinirea vârstei standard de pensionare prevăzute de anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, cât și acelorale ale căror drepturi de pensie pentru limită de vârstă s-au deschis la împlinirea vârstei standard de pensionare reduse conform art. 55 din Legea nr. 263/2010. Trimiterea făcută de legiuitor în cuprinsul art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, doar la vârsta prevăzută în anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, ce nu cuprinde și reducerile de vârstă, nu poate conduce la înlăturarea de la beneficiul pensiei de urmaș a celor care îndeplinesc condițiile de pensionare pentru limită de vârstă, cu reducerile prevăzute de lege.

51. O altă interpretare ar conduce la o discriminare a persoanelor care, drept urmare a stagiului realizat în condiții deosebite/speciale de muncă, beneficiază de reducerea vârstei standard de pensionare, discriminare generată tocmai de condițiile grele în care acestea și-au desfășurat activitatea, lucru care s-a apreciat că nu poate fi admis. S-a mai reținut că sensul noțiunii de vârstă standard din cuprinsul art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 nu poate fi redus la „vârsta din care operează reducerile prevăzute de lege”, neexistând nicio rațiune pentru care condiția de vârstă necesară pentru acordarea pensiei de urmaș să fie diferită față de cea necesară pentru stabilirea pensiei pentru limită de vârstă a soțului supraviețuitor.

52. Îndeplinirea condițiilor de pensionare se raportează la situația beneficiarului, iar condiția vârstei standard poate fi îndeplinită și de o vârstă redusă în condițiile legii.

53. Dispozițiile anexei nr. 5 la Legea nr. 263/2010 reglementează vârstele standard de pensionare și stagiile minime sau complete de cotizare pentru femei și bărbați, instituind o eșalonare a atingerii condiției de vârstă standard de pensionare impuse de lege. Determinarea în concret a vârstei standard de pensionare se face în raport cu toate dispozițiile legale aplicabile titularului cererii de stabilire a pensiei.

54. Prevederile art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 nu pot fi interpretate în sensul că exclud aplicarea dispozițiilor legale privind reducerea vârstei de pensionare în cazul persoanelor care îndeplinesc condițiile legale, ci, în interpretarea sistematică a legii, trimiterea la anexa nr. 5 are semnificația vârstei standard din anexă la care se vor aplica reducerile prevăzute de lege. Argumentele de interpretare logică susțin aceeași concluzie, în condițiile în care, prin această operațiune, nu se poate restrânge domeniul de aplicare al legii.

55. Într-o a doua opinie s-a apreciat că, în interpretarea art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, noțiunea de vârstă standard de pensionare consacrată legislativ prin dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010 nu are potențialul de a genera două categorii ale vârstei standard de pensionare — vârsta neredusă și vârsta redusă în condițiile legii, ci, definind vârsta standard de pensionare ca fiind vârsta stabilită de lege pentru bărbați și femei, la care aceștia pot obține pensie pentru limită de vârstă, legiuitorul statuează că aceasta este totodată și vârsta din care se fac reducerile pentru cei care au desfășurat munca în condiții deosebite.

56. În fundamentarea celei de-a doua opinii s-a argumentat că anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010 reglementează „eșalonarea” vârstelor standard în funcție de anul nașterii și stagiile de cotizare, vârsta „standard” fiind una și aceeași pentru toți bărbații, respectiv pentru toate femeile. Așadar, dreptul la pensie se naște la momentul îndeplinirii condițiilor standard de pensionare prevăzute de legislația în vigoare privind sistemul public de pensii, iar prin Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 se realizează o trimitere la anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, anexă care detaliază aceste condiții standard, inclusiv vârsta standard de pensionare.

57. În sensul primei opinii nu au fost identificate hotărâri judecătorești definitive, însă și-au exprimat puncte de vedere colectivele de judecatori din cadrul Curții de Apel București — Secția a VIII-a Conflicte de muncă și asigurări sociale, Tribunalului București — Secția a VIII-a Conflicte de muncă și asigurări sociale, Tribunalului Ialomița, Tribunalului Giurgiu, Tribunalului Teleorman și al Curții de Apel Iași — Secția Conflicte de muncă și asigurări sociale.

58. În sensul celei de-a doua opinii a fost identificată o singură hotărâre judecătorească, respectiv Sentința civilă nr. 75 din 23 ianuarie 2019 a Tribunalului Buzău — Secția I civilă, rămasă definitivă prin Decizia nr. 2.611 din 24 octombrie 2019 a Curții de Apel Ploiești — Secția I civilă (Dosar nr. 2.611/114/2018). De asemenea, au fost exprimate puncte de vedere în cadrul colectivelor de judecatori din cadrul Tribunalului Ilfov, Tribunalului Vaslui și al Tribunalului Buzău.

59. Curțile de apel Alba Iulia, Bacău, Constanța, Craiova, Cluj, Galați, Pitești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara nu au identificat practică judiciară și nu au comunicat un punct de vedere cu privire la problema de drept ce face obiectul prezentei sesizări.

60. Ministerul Public, prin Adresa nr. 907/C/1123/III-5/2022 din 5 aprilie 2022, a arătat că, la nivelul Secției judiciare — Serviciul judiciar civil, nu se verifică practică judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept care formează obiectul prezentei sesizări.

VIII. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Constituționale

VIII.1. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

61. La nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție prezintă relevanță considerentele Deciziei nr. 4 din 4 aprilie 2011 pronunțate de Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, prin care instanța supremă a statuat asupra caracterului imperativ al principiului ierarhiei forței juridice a actelor normative, subliniind obligativitatea aplicării actului normativ adoptat în executarea prevederilor legii, numai în limitele actului normativ cu forță juridică superioară.

VIII.2. Jurisprudența Curții Constituționale

62. Curtea Constituțională, prin Decizia nr. 389 din 8 iunie 2021, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 785 din 16 august 2021, a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată din oficiu de Tribunalul Tulcea — Secția civilă, de contencios administrativ și fiscal și a constatat că prevederile art. 85 din Legea nr. 263/2010 sunt constituționale în raport cu criticile formulate. În considerentele de la paragrafele 13, 16 și 17 din decizia anterior evocată s-a

făcut referire, în contextul pensiei de urmaș, la dimensiunea afectivă, de respect și sprijin moral pe care o presupune căsătoria, care „se caracterizează printr-un formalism strict și creează drepturi și obligații reciproce între soți, de un nivel ridicat, printre care se numără obligațiile de asistență și de solidaritate (...)”.

63. Aceleași considerente au fost avute în vedere și în Decizia nr. 699 din 6 octombrie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 15 ianuarie 2021, prin care Curtea Constituțională a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată din oficiu de Curtea de Apel Iași — Secția litigiilor de muncă și asigurări sociale și a constatat că dispozițiile art. 83 și 85 din Legea nr. 263/2010 sunt constituționale în raport cu criticile formulate, insistând asupra rolului persoanei decedate de „sustținător” al familiei sale, dispariția sa afectând nivelul de trai al celor aflați în întreținerea sa.

IX. Raportul asupra chestiunii de drept

64. Prin raportul întocmit conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă s-a apreciat că, în interpretarea art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 și art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010, vârsta standard de pensionare pentru acordarea pensiei de urmaș este atât vârsta standard de pensionare din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, cât și vârsta standard de pensionare redusă în condițiile legii.

X. Înalta Curte de Casație și Justiție

X.1. Asupra admisibilității sesizării

65. Cu titlu prealabil analizei fondului problemei de drept supuse dezbaterii, se impune verificarea împrejurării dacă, în raport cu întrebarea formulată de titularul sesizării, sunt îndeplinite cumulativ condițiile de admisibilitate pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, în conformitate cu prevederile art. 519 din Codul de procedură civilă.

66. Potrivit acestor dispoziții legale, „Dacă, în cursul judecății, un complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului, investit cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, constatând că o chestiune de drept, de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei respective, este nouă și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, va putea solicita Înaltei Curți de Casație și Justiție să pronunțe o hotărâre prin care să se dea rezolvare de principiu chestiunii de drept cu care a fost sesizată”.

67. Pentru declanșarea acestei proceduri, legiuitorul, în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, a instituit condițiile de admisibilitate care trebuie îndeplinite cumulativ, respectiv:

— existența unei cauze aflate în curs de judecată, în ultimă instanță;

— cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit cu soluționarea acesteia;

— ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;

— chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită să fie nouă;

— chestiunea de drept să nu fi făcut obiectul statuării Înaltei Curți de Casație și Justiție și nici obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

68. Verificarea admisibilității prezentei sesizări relevă îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile.

69. Litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea este în curs de judecată, Curtea de Apel Ploiești — Secția I civilă, titularul sesizării, investită cu soluționarea apelului, urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță, prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești, care, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, este definitivă.

70. Astfel, împotriva modului de stabilire a dreptului la pensia de urmaș de către Casa Județeană de Pensii Dâmbovița, reclamanta s-a adresat Tribunalului Dâmbovița, în conformitate cu prevederile art. 153 lit. g) din Legea nr. 263/2010, a cărui hotărâre este supusă numai apelului potrivit art. 155 alin. (1) din același act normativ, la curtea de apel competentă — în speță Curtea de Apel Ploiești, hotărârea acesteia din urmă fiind definitivă conform alin. (2) al aceluiași articol.

71. Așadar, cauza care face obiectul judecății se află în competența legală a unui complet de judecată al curții de apel investite să o soluționeze.

72. Este îndeplinită și condiția referitoare la existența unei probleme de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei.

73. După cum s-a statuat în jurisprudența conturată în cadrul acestui mecanism de unificare a practicii judiciare, pentru a fi vorba de o problemă de drept reală, trebuie ca norma de drept disputată să fie îndoelnică, imperfectă, lacunară sau neclară. Chestiunea de drept supusă dezbaterii trebuie să fie una veritabilă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text este incomplet, fie pentru că nu este corelat cu alte dispoziții legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare.

74. Chestiunea de drept supusă clarificării prin sesizarea de față este una veritabilă, constând în interpretarea unei dispoziții legale din cuprinsul Legii nr. 263/2010, în sensul dacă vârsta de pensionare la care se face referire în art. 85 alin. (1) din lege este doar vârsta standard de pensionare prevăzută în anexa nr. 5 la lege sau și vârsta standard de pensionare redusă potrivit legii.

75. Dificultatea problemei de drept rezidă în posibilitatea unor interpretări diferite, contradictorii ale textului de lege sus arătat și în potențialul acesteia de a genera practică judiciară neunitară, dat fiind că, pe de o parte, definiția vârstei standard de pensionare din art. 3 alin. (1) al Legii nr. 263/2010 pare să includă ambele variante, dar, pe de altă parte, Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 se referă în mod expres la anexa nr. 5 la lege, în ceea ce privește chiar art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010.

76. Cât privește legătura chestiunii de drept cu cauza, în jurisprudența sa, Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a statuat în mod constant că admisibilitatea procedurii hotărârii prealabile este condiționată de împrejurarea ca interpretarea pe care o va da instanța supremă să conducă la consecințe juridice de natură să determine soluționarea pe fond a cauzei, prin statuarea neechivocă asupra raportului juridic dedus judecății.

77. Din acest punct de vedere, este suficient a se constata că, în funcție de dezlegarea dată chestiunii de drept de către acest complet, instanța de trimitere va stabili dacă reclamanta din cauză întrunește condițiile prevăzute de art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 pentru a beneficia de pensia de urmaș pe tot timpul vieții.

78. De asemenea, este îndeplinită și cerința noutății chestiunii de drept supuse interpretării care, potrivit articolului anterior menționat, reprezintă o condiție distinctă de admisibilitate. Aceasta este îndeplinită atunci când chestiunea de drept își are izvorul în reglementări nou-intrate în vigoare ori chiar într-o reglementare mai veche, dar instanțele nu i-au dat încă o anumită interpretare și aplicare la nivel jurisprudențial, ori dacă se impun anumite clarificări, într-un context legislativ nou sau modificat față de unul anterior, de natură să impună reevaluarea sau reinterpretarea normei de drept analizate.

79. În cazul de față, examenul jurisprudențial efectuat a relevat că nu s-a cristalizat o jurisprudență constantă, unitară sau neunitară în legătură cu chestiunea de drept a cărei lămurire se solicită, context care legitimează interesul în formularea unei cereri pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile în scopul

prevenirii apariției unei practici neunitare, iar analiza punctelor de vedere exprimate oferă indicii suficiente și temeinice în sensul posibilității apariției unei asemenea practici în materia problemei disputate.

80. Prin urmare, condiția noutății se verifică, iar necesitatea interpretării normei de drept în discuție, prin intervenția instanței supreme, devine pregnantă și de actualitate.

81. Totodată, se constată că asupra acestei chestiuni de drept Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat anterior pe calea unui recurs în interesul legii ori a unei alte hotărâri prealabile.

82. Față de cele ce preced, se constată că sesizarea întrunește cumulativ condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

X.2. Asupra fondului sesizării

Obiectul sesizării

83. Prin întrebarea adresată Înaltei Curți de Casație și Justiție — Completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, instanța de trimitere solicită a se clarifica semnificația sintagmei „vârsta standard de pensionare” din cuprinsul art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, normă potrivit căreia „Soțul supraviețuitor are dreptul la pensie de urmaș pe tot timpul vieții, la împlinirea vârstei standard de pensionare, dacă durata căsătoriei a fost de cel puțin 15 ani”.

84. Sintagma în discuție fixează una dintre condițiile pe care soțul supraviețuitor trebuie să le îndeplinească pentru a beneficia de pensie de urmaș pe tot timpul vieții, pe lângă cerința duratei căsătoriei.

85. În măsura în care aceste condiții nu sunt întrunite în mod cumulativ, soțul supraviețuitor va beneficia de pensie de urmaș doar pentru o perioadă de 6 luni de la data decesului și numai dacă îndeplinește suplimentar o condiție referitoare la nivelul veniturilor realizate, astfel cum prevede art. 87 din Legea nr. 263/2010.

86. Art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 se raportează generic la „vârsta standard de pensionare”, fără vreo explicitare a noțiunii și fără a trimite în mod expres la o prevedere din lege.

87. În aceste condiții, potrivit întrebării adresate Înaltei Curți de Casație și Justiție, sesizarea de față urmărește a se stabili dacă vârsta standard de pensionare la care se referă prevederea legală citată este cea definită de art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010 sau cea indicată de art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011.

88. Dubiul de interpretare a prevederii din art. 85 alin. (1) al Legii nr. 263/2010 a fost generat de împrejurarea că, spre deosebire de definiția din art. 3 alin. (1) din lege, art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 vizează chiar dispoziția legală privitoare la pensia de urmaș, prevăzând în mod explicit că „Vârsta de pensionare la care se face referire la art. 85 alin. (1) din lege este vârsta standard de pensionare prevăzută în anexa nr. 5 la lege”.

89. La prima vedere, sesizarea aduce în discuție opțiunea interpretului legii între o prevedere dintr-o lege și o dispoziție din actul normativ de aplicare a respectivei legi.

90. Dacă problema de drept ar fi redusă la concursul între două norme cu forță juridică diferită, sesizarea ar fi, în mod evident, inadmisibilă, fiind vorba despre o chestiune elementară de drept administrativ, ce nu ar putea genera vreun dubiu de interpretare a legii.

91. Trebuie observat, însă, că întrebarea instanței de trimitere pornește de la premisa unor accepțiuni diferite ale noțiunii de vârstă standard de pensionare regăsite în cuprinsul normelor menționate, ridicându-se problema de a ști la care dintre acestea se referă dispoziția legală privitoare la pensia de urmaș.

92. După cum rezultă din punctul de vedere asupra chestiunii de drept, expus în sesizare, completul de judecată consideră că anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010 nu cuprinde și reducerile de vârstă, dar că trimiterea făcută de legiuitor în art. 66 din

Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 nu poate conduce la înlăturarea de la beneficiul pensiei de urmaș a celor care îndeplinesc condițiile de pensionare pentru limită de vârstă cu reducerile prevăzute de lege.

93. Așadar, instanța de trimitere apreciază că vârsta standard de pensionare definită prin art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010 nu este doar cea din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, ci această noțiune include și vârsta standard de pensionare redusă.

94. Pentru lămurirea cu certitudine a obiectului sesizării este esențial a se preciza că în litigiul pendinte casa județeană de pensii nu i-a recunoscut reclamantei dreptul la pensie de urmaș pentru tot timpul vieții, întrucât aceasta nu îndeplinește condiția de vârstă standard de pensionare din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010 (61 de ani, în funcție de data nașterii), chiar dacă, în concret, beneficia de pensie pentru limită de vârstă la data decesului soțului.

95. Fără îndoială, este atributul exclusiv al instanței de judecată de a stabili veridicitatea datelor speței ce îi revine spre soluționare, însă, pentru analiza de față, este relevant că instanța de trimitere a avut în vedere tocmai aceste elemente atunci când s-a adresat Înaltei Curți de Casație și Justiție, fapt confirmat de punctul său de vedere exprimat asupra chestiunii de drept.

96. Prin urmare, problema de drept supusă dezlegării prin sesizarea de față rezidă în stabilirea semnificației sintagmei „vârsta standard de pensionare” din cuprinsul art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, în sensul dacă acoperă doar vârsta prevăzută în anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010 sau include și vârsta standard de pensionare redusă.

97. În acest context, se impune a se stabili că vârsta standard de pensionare la care se referă art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 include vârsta standard de pensionare cu aplicarea reducerilor prevăzute de lege, așadar vârsta standard de pensionare redusă.

Interpretarea art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010

98. În absența unei trimiteri exprese în cuprinsul art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 la o anume prevedere legală, care ar fi *eo ipso* lămuritoare pentru intenția legiuitorului în privința accepțiunii noțiunii de „vârstă standard de pensionare”, definiția din art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010 este, în mod neechivoc, reperul pentru stabilirea conținutului conceptual al sintagmei în discuție.

99. Regăsită în partea de început a actului normativ, în capitolul dedicat dispozițiilor generale, definiția, enunțarea conținutului unei noțiuni, cu indicarea trăsăturilor proprii, este valabilă pentru toate situațiile reglementate în cuprinsul actului normativ, dacă nu se prevede altfel.

100. În acest sens, potrivit art. 37 alin. (2) din Legea nr. 24/2000, semnificația unei noțiuni sau a unui termen în context „se stabilește prin actul normativ ce le instituie, în cadrul dispozițiilor generale sau într-o anexă destinată lexicului respectiv și devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie”.

101. Această constatare relevă necesara unitate terminologică la nivel normativ, art. 37 alin. (1) din Legea nr. 24/2000 prevăzând că „În limbajul normativ aceleași noțiuni se exprimă numai prin aceiași termeni”.

102. Așadar, trebuie constatat că art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 conține o trimitere implicită la dispozițiile art. 3 alin. (1) lit. v) din aceeași lege, potrivit căroră vârsta standard de pensionare este „vârsta stabilită de prezenta lege, pentru bărbați și femei, la care aceștia pot obține pensie pentru limită de vârstă, în condițiile legii, precum și vârsta din care se operează reducerile prevăzute de lege”.

103. Textul art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010 este susceptibil de interpretare extensivă, concluzie la care se ajunge prin aplicarea metodelor de interpretare gramaticală, sistematică, dar nu mai puțin, a celei logico-juridice.

104. Este de observat, în primul rând, existența a două teze în cuprinsul său, legate prin conjuncția „precum și”, ceea ce indică două accepțiuni diferite ale aceleiași noțiuni, fiind de neconceput ca legiuitorul să redea în două teze distincte două noțiuni în mod identic.

105. Cea de-a doua accepțiune, „vârsta din care se operează reducerile prevăzute de lege”, nu ridică dificultăți de înțelegere, corespunzând celui număr din care se scade un alt număr ce reprezintă o reducere de vârstă, în cazurile și cu efectele juridice anume reglementate de lege.

106. Referindu-se doar la reperul de calcul al vârstei standard de pensionare reduse, nu și la aceasta din urmă, ca rezultat obținut prin reducere, această accepțiune nu este relevantă pentru interpretarea dispoziției legale referitoare la pensia de urmaș, ce face obiectul sesizării de față.

107. În schimb, interesează prima teză a normei („vârsta stabilită de prezenta lege, pentru bărbați și femei, la care aceștia pot obține pensie pentru limită de vârstă, în condițiile legii”), care se referă la împlinirea unei anumite vârste, ca o condiție pentru însuși dreptul la pensie.

108. În acest context, sunt de observat și dispozițiile art. 53 alin. (1) din Legea nr. 263/2010: „Vârsta standard de pensionare este de 65 de ani pentru bărbați și 63 de ani pentru femei. Atingerea acestei vârste se realizează prin creșterea vârstelor standard de pensionare, conform eșalonării prevăzute în anexa nr. 5”.

109. Întrucât legiuitorul folosește chiar noțiunea de „vârstă standard de pensionare”, în mod evident, definiția din art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010 se referă atât la vârsta unică pentru bărbați, respectiv pentru femei, cât și la vârsta din anexa nr. 5 la Legea, stabilită tranzitoriu de legiuitor ca vârstă standard, în funcție de data nașterii asiguratului, până la atingerea vârstei unice.

110. Sesizarea de față nu pune la îndoială interpretarea legii din perspectiva acestei componente a vârstei standard de pensionare, dimpotrivă, ridică problema de a se stabili dacă vârsta la care se referă art. 85 alin. (1) referitoare la pensia de urmaș poate fi limitată la cea reglementată de dispozițiile art. 53 alin. (1) din lege și de anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010.

111. Prevederile următoare din secțiunea 1 „Pensia pentru limită de vârstă” din capitolul IV „Pensii” al Legii nr. 263/2010, respectiv art. 55—61, reglementează situația categoriilor de persoane care, deși nu îndeplinesc cerința de vârstă din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010 [cu atât mai puțin vârsta unică din art. 53 alin. (1)], au, totuși, dreptul la pensie pentru limită de vârstă, beneficiind de reducerea vârstelor standard de pensionare din anexa nr. 5.

112. În cazul acestor categorii de persoane asigurate, reducerea este prevăzută chiar prin lege, care stabilește atât criteriul de aplicare a acestui beneficiu legal, cât și durata reducerii, printr-un tabel care conține ambele elemente.

113. Pentru a se da un exemplu, tabelul nr. 1 din art. 55 vizează situația persoanelor care au realizat stagii de cotizare în condiții deosebite de muncă: în coloana din stânga se menționează criteriul de reducere a vârstei standard de pensionare (durata stagiului de cotizare în condiții deosebite de muncă, în ani împliniți), iar în coloana din dreapta se prevede durata reducerii (în ani și luni, corespunzător duratei stagiului de cotizare).

114. Așadar, reducerea vârstelor standard de pensionare din anexa nr. 5 se aplică pe baza unor elemente obiective — criteriul de aplicare și durata, care sunt aceleași pentru toate persoanele aflate într-o anumită situație — condiții de muncă și stagiul de cotizare, ceea ce înseamnă că rezultatul reducerii este unul obiectiv, chiar dacă depinde de situația concretă a asiguratului.

115. Cu alte cuvinte, prin aplicarea reducerilor prevăzute de lege, în condiții obiective, vârsta rezultată devine vârstă standard de pensionare a acelor persoane asigurate, chiar dacă este vorba despre reduceri operate în considerarea circumstanțelor

personale ale acestora. O asemenea particularizare nu diferă, în esență, de cea care se raportează la data nașterii asiguratului, din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010.

116. Se poate reține, astfel, că și vârsta rezultată prin aplicarea reducerilor prevăzute de lege este, în termenii art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010, tot o vârstă „stabilită de prezenta lege, pentru bărbați și femei”, la împlinirea căreia asigurații pot obține pensia pentru limită de vârstă.

117. Prin urmare, din interpretarea sistematică a dispozițiilor legale referitoare la pensia pentru limită de vârstă rezultă cu evidență faptul că situațiile în care se află asigurații, anume reglementate, sunt echivalente din punctul de vedere al condițiilor ce trebuie îndeplinite, în mod cumulativ, pentru obținerea pensiei pentru limită de vârstă.

118. Această constatare se întemeiază și pe prevederile art. 52 din Legea nr. 263/2010, potrivit cărora „Pensia pentru limită de vârstă se cuvine persoanelor care îndeplinesc, cumulativ, la data pensionării, condițiile privind vârsta standard de pensionare și stagiul minim de cotizare prevăzute de prezenta lege”.

119. *A contrario*, în toate cazurile în care, în cuprinsul Legii nr. 263/2010, se prevede în mod expres dreptul la pensia pentru limită de vârstă, condiția ce trebuie îndeplinită este cea a vârstei standard de pensionare.

120. Întrucât, după cum s-a arătat anterior, dreptul la această pensie este recunoscut și în alte situații decât cele din art. 53 al Legii nr. 263/2010 și din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, respectiv și în celelalte situații din secțiunea intitulată „Pensia pentru limită de vârstă”, înseamnă că este subînțeleasă intenția legiuitorului de a face referire tot la vârsta standard de pensionare și în aceste ultime situații.

121. De altfel, art. 52 din Legea nr. 263/2010 este plasat la începutul secțiunii referitoare la pensia pentru limită de vârstă, drept o dispoziție generală, aplicându-se, prin urmare, pentru toate prevederile din cuprinsul secțiunii.

122. Or, art. 55—61 din Legea nr. 263/2010 se referă la vârsta rezultată în urma aplicării reducerilor prevăzute de lege, reieșind, așadar, din corelația necesară între aceste texte și art. 52 că vârsta redusă reprezintă, de fapt, tot vârstă standard de pensionare.

123. Toate argumentele expuse conduc la concluzia că vârsta cerută de lege la care asigurații, bărbați și femei, pot obține pensie pentru limită de vârstă este nu numai cea din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010 (și din art. 53 din lege), dar și vârsta rezultată în urma aplicării reducerilor prevăzute de lege.

124. Această concluzie corespunde întru totul definiției din art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010, demonstrându-se că prima teză a dispoziției anterior menționate este susceptibilă de interpretare extensivă.

Corelația dintre art. 85 alin. (1) și art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010

125. Sintagma „vârsta standard de pensionare” din cuprinsul art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, ce vizează îndreptățirea la pensia de urmaș, înglobează accepțiunile noțiunii definite în ambele teze ale art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010, anume atât vârsta din anexa nr. 5 la Legea [și vârsta unică din art. 53 alin. (1)], dar și vârsta standard de pensionare redusă.

126. Este relevant faptul, deja semnalat, că art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 nu trimite în mod expres la o anume prevedere legală, ceea ce înseamnă, după cum s-a arătat deja în prezentul raport, trimiterea implicită la definiția din art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010.

127. În aplicarea regulii de interpretare logică a legii *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, raportarea la definiție presupune preluarea ambelor accepțiuni ale conceptului, așadar și a celei privitoare la vârsta standard de pensionare redusă.

128. Pe de altă parte, din moment ce definiția cuprinde ambele semnificații ale noțiunii de „vârstă standard de pensionare”, o eventuală intenție a legiuitorului de limitare a

noțiunii, în cuprinsul normei referitoare la pensia de urmaș, doar la una dintre accepțiuni, anume la cea din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, ar fi trebuit materializată într-o trimitere expresă la această anexă a legii.

129. Legiuitorul a procedat în acest fel, de exemplu, în situația pensiei de invaliditate, prevăzând în mod explicit în art. 68 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 că „Pensia de invaliditate se cuvine persoanelor care nu au împlinit vârsta standard de pensionare prevăzută în anexa nr. 5 și care și-au pierdut total sau cel puțin jumătate din capacitatea de muncă, din cauza: (...)”.

130. Or, nu același lucru s-a întâmplat în cazul art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, absența unei trimiteri similare indicând intenția legiuitorului de a nu condiționa îndreptățirea la pensia de urmaș de împlinirea vârstei standard de pensionare prevăzute de anexa nr. 5.

131. Nu în ultimul rând, trebuie avut în vedere principiul egalității, un principiu de bază de organizare și funcționare al sistemului public de pensii, care, potrivit art. 2 lit. d) din Legea nr. 263/2010, „asigură tuturor participanților la sistemul public de pensii, contribuabili și beneficiari, un tratament nediscriminatoriu, între persoane aflate în aceeași situație juridică, în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege”.

132. Or, după cum s-a arătat, situațiile reglementate în Legea nr. 263/2010 sunt echivalente din punctul de vedere al condițiilor ce trebuie îndeplinite, în mod cumulativ, pentru obținerea pensiei pentru limită de vârstă.

133. Din acest motiv, nu există nicio rațiune pentru înlăturarea unei categorii de asigurați de la beneficiul pensiei de urmaș, anume a celor care au vocație la pensia pentru limită de vârstă, din punctul de vedere al condiției vârstei standard de pensionare, dar care întrunesc această condiție ca urmare a aplicării reducerilor prevăzute de lege.

134. Așadar, soțul supraviețuitor are dreptul să beneficieze de propriul său standard în privința vârstei de pensionare, nefiind de conceput ca o persoană să întrunească, ca urmare a unor reduceri operate în considerarea unor circumstanțe personale proprii, condițiile vârstei standard de pensionare pentru a obține o decizie de pensionare, dar să i se ceară să aștepte împlinirea vârstei standard de pensionare din anexa nr. 5 pentru a putea beneficia de pensia de urmaș.

135. Astfel, odată întrunite, ca urmare a unor reduceri operate în considerarea unor circumstanțe personale proprii, condițiile vârstei standard de pensionare, standardul propriu al vârstei de pensionare a soțului supraviețuitor trebuie să profite acestuia și în contextul exercitării dreptului său de opțiune cu privire la pensia de urmaș.

136. Întrucât intenția legiuitorului a fost de a acorda soțului supraviețuitor care întrunește condițiile de a obține pensie un drept de opțiune între pensia sa sau pensia de urmaș, pentru ca acest drept de opțiune să fie unul concret și efectiv, trebuie să i se recunoască soțului supraviețuitor acest drept din momentul în care acesta întrunește condițiile referitoare la vârsta standard de pensionare, inclusiv cu aplicarea reducerilor corespunzătoare circumstanțelor sale personale.

137. Nu s-ar putea reține că este vorba de un cumul al două regimuri juridice de favoare, unul care dă dreptul la reducerea vârstei standard de pensionare în considerarea unor circumstanțe particulare pentru obținerea pensiei proprii și celălalt care conferă un drept de opțiune cu privire la pensia de urmaș, dar numai la împlinirea vârstei standard de pensionare din anexa nr. 5.

138. În realitate, acordarea pensiei de urmaș este condiționată de împlinirea de către soțul supraviețuitor a condițiilor de pensionare, iar în stabilirea îndeplinirii acestei condiții este firesc să se țină seama de circumstanțele sale personale care îi conferă dreptul la anumite reduceri ale vârstei standard de pensionare.

139. Această soluție este susținută și prin aceea că pensia de urmaș conferă expresie rolului de susținător al familiei îndeplinit de persoana decedată, a cărei dispariție afectează

nivelul de trai al celor aflați în întreținerea sa, ca și dimensiunii afective, de respect și sprijin moral, precum și obligațiilor de asistență și solidaritate între soți, după cum s-a reținut, în mod constant, în jurisprudența Curții Constituționale.

140. Cât privește trimiterea expresă din cuprinsul art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011, la vârsta standard de pensionare prevăzută în anexa nr. 5 la lege, în ceea ce privește art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010, trebuie constatat că aceasta nu este de natură a contrazice constatările anterioare.

141. Înalta Curte de Casație și Justiție a avut ocazia de a se pronunța în privința unui act normativ adoptat în aplicarea legii și care cuprinde dispoziții contrare acesteia.

142. Astfel, prin Decizia nr. 4/2011, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție — Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, s-au reținut următoarele:

„Înalta Curte consideră că trebuie să se țină cont de actul normativ cu forță juridică superioară, respectiv Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, și nu ordinul emis în aplicarea legii. Prin urmare, Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 340/2001 are natura juridică a unui act normativ adoptat în executarea prevederilor Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, cu modificările și completările ulterioare, astfel încât trebuia aplicat numai în limitele actului normativ cu forță juridică superioară.

Această soluție decurge și din interpretarea dispozițiilor art. 4 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, conform cărora «Actele normative date în executarea legilor, ordonanțelor sau a hotărârilor Guvernului se emit în limitele și potrivit normelor care le ordonă».

143. Aceste considerente sunt pe deplin valabile *mutatis mutandis* și în privința unei hotărâri de Guvern, care se adoptă pentru organizarea executării legilor și nu poate contraveni principiilor și dispozițiilor cuprinse într-o lege.

144. Pe de altă parte, modificarea unei legi printr-o hotărâre de Guvern încalcă dispozițiile art. 58 alin. (3) din Legea nr. 24/2000, potrivit cărora evenimentele legislative — modificarea, completarea, abrogarea, republicarea, suspendarea — pot fi dispuse prin acte normative ulterioare de același nivel sau de nivel superior.

145. Conformitatea cu legea a tuturor actelor juridice, fiind o consecință a principiului supremației legii, se aplică oricărui act ce emană de la alte organe. Cât privește actele administrative, acestea fiind acte de executare a legii, condiția de conformitate este indiscutabilă.

146. Întrucât hotărârea Guvernului se adoptă în baza legii și urmărește organizarea și executarea în concret a legii, aceasta nu poate institui norme derogatorii de la lege, posibilitate rezervată doar actelor normative de nivel cel puțin egal cu cel al reglementării de bază. Tocmai de aceea, atunci când o hotărâre a Guvernului încalcă legea sau adaugă la lege, ea poate fi anulată pe calea controlului de legalitate în contencios administrativ.

147. În acest sens sunt și considerentele Deciziei Curții Constituționale nr. 498 din 17 iulie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 650 din 26 iulie 2018, prin care s-a relevat că actele administrative cu caracter normativ, fie ele hotărâri ale Guvernului sau ordine ale miniștrilor, nu pot, prin conținutul lor normativ, să excedeze domeniului organizării executării actelor de reglementare primară [art. 108 alin. (2) din Constituția României], respectiv a executării acestora sau a hotărârilor Guvernului, după caz, pentru că, printr-un atare procedeu, s-ar ajunge la modificarea/completarea însăși a legii.

148. Făcând aplicarea acestor principii în scopul dezlegării chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, nefiind admisibil ca o lege în accepțiunea *stricto sensu*, de act al Parlamentului, să fie modificată, printr-o normă metodologică de aplicare conținută într-o hotărâre de Guvern, se impune a se ține cont de actul normativ cu forță juridică superioară, respectiv Legea nr. 263/2010 și nu de normele metodologice care nu pot cuprinde prevederi mai restrictive decât legea sau deroga de la textul acesteia.

149. Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 are natura juridică a unui act normativ adoptat în executarea prevederilor Legii nr. 263/2010, astfel încât trebuie aplicat numai în limitele actului normativ cu forță juridică superioară.

150. Prin urmare, trimiterea expresă din cuprinsul art. 66 din Hotărârea Guvernului nr. 257/2011 la vârsta standard de pensionare prevăzută în anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, în ceea ce privește art. 85 alin. (1) din acest act normativ, nu poate înlătura de la beneficiul pensiei de urmaș pe cei care îndeplinesc cerințele de pensionare pentru limită de vârstă cu reducerile prevăzute de lege.

Pentru aceste motive, în temeiul art. 521 cu referire la art. 519 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Ploiești — Secția I civilă și, în consecință, stabilește că: În interpretarea art. 85 alin. (1) din Legea nr. 263/2010 și art. 3 alin. (1) lit. v) din Legea nr. 263/2010, vârsta standard de pensionare pentru acordarea pensiei de urmaș este atât vârsta standard de pensionare din anexa nr. 5 la Legea nr. 263/2010, cât și vârsta standard de pensionare redusă în condițiile legii.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică astăzi, 11 aprilie 2022.

PREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
CORINA-ALINA CORBU

Magistrat-asistent,
Ileana Peligrad